

Lichtervelde aan de dageraad van de twintigste eeuw

De periode 1900 – 1914

Filip Van Devyvere

De eeuwende: West-Europa beleeft het einde van de Belle Epoque. Duitsland, waar keizer Willem II op de troon zit, is in een nooit gezien tempo aan het industrialiseren, Frankrijk, nog altijd dunnetjes bevolkt, blijft hoofdzakelijk een land van boeren en wijnbouwers. Engeland, dat zopas de Boerenoorlog achter de rug heeft, kent de hoogdagen van zijn bestaan als koloniale mogendheid. Oostenrijk, met Hongarije tot een dubbelmonarchie verenigd, wordt door de Habsburgers en hun bureaucratie geregeerd. In het Vaticaan zit Leo XIII op de pausentoon.

1 België rond de eeuwwisseling

Het kleine België, waar Leopold II sedert 1865 koning is, staat vooraan in de rij van de geïndustrialiseerde landen: in 1900 bedraagt het totaal geïnstalleerd (stoom)vermogen meer dan 1.500.000 PK. Het Belgische spoorwegnet is één van de dichtste in West-Europa, in de Antwerpse haven worden per jaar meer dan 6 miljoen ton goederen verhandeld. De Waalse steenkoolmijnen en staalfabrieken draaien op volle toeren: er wordt 23.5 miljoen ton steenkool uit de Waalse bodem naar boven gehaald en de gieterijen produceren zo'n 1.020.000 ton ruw ijzer. Een jaar later wordt ook het Kempisch kolenbekken ontdekt. Ca. 170.000 mensen verdienen een (magere) boterham in de textielsector. Alleen Engeland zet op economisch vlak een betere prestatie neer. De sociale wantoestanden zijn natuurlijk navenant maar rond de eeuwwisseling komt er voor de industriearbeider toch stilaan verbetering: in 1894 wordt de wet op de ouderdomspensioenen en de verzekering tegen ziekte en invaliditeit gestemd, in 1903 de wet op de arbeidsongevallen en in 1907 de wet op de werkloosheid.

Wat de buitenlandse politiek betreft, is er weinig te vermelden: België is een neutraal land en de grote mogendheden van 1830 staan nog altijd borg voor die neutraliteit. Ook Congo is geen thema: het door Stanley geëxploreerd gebied is voorlopig nog een privé-onderneming van Leopold en wordt pas in 1908 aan de Belgische staat overgedragen.

Op binnenlands vlak is de strijd tussen liberaal en katholiek met de school als inzet geluwd. De katholieken zijn trouwens al sedert 1884 met een ruime meerderheid aan de macht. Voor de gevestigde orde steekt echter alom een nieuw gevaar de kop op: het socialisme.

Rekrutering voor het leger is gebaseerd op het lotingssysteem met als gevolg dat de kazernes bevolkt zijn door een massa arme drommels, gecommandeerd door Frans-

talige beroepsofficieren. Het zakenleven is eentalig Frans en met Vlaams alleen kan je ook in 's lands administratie geen carrière maken. Op politiek gebied is er kies-*plicht* en het systeem is gebaseerd op het algemeen en meervoudig stemrecht, een overgangsvorm tussen het in 1893 afgeschafte cijnskiesstelsel en het algemeen stemrecht dat pas na de oorlog zou ingevoerd worden.

2 Het leven in Vlaanderen

In Vlaanderen is er, buiten de textielcentra, weinig nijverheid, maar hoofdzakelijk landbouw, kleinschalig, arm maar proper. Slechts één op vier boerderijen in midden West-Vlaanderen heeft meer dan 5 ha in uitbating.

Vele ontginningen waren zo klein dat zij niet volstonden voor het onderhoud van het gezin. Dan werkte de man in de pendel of, wat steeds minder voorkwam, als helper bij de boeren in de omtrek. De versnippering in kleine percelen gaf het land zijn weelderig uitzicht: het leek één dambord van moestuinbedden en weiden en weerspiegelde het karakter en de levenswijze van de bevolking, honkvaste, hard werkende boerenmensen, gehecht aan de grond die zij tot vruchtbaarheid hadden gedwongen¹.

Het landschap is echter nog vrij ongerept en de oude tradities houden nog enigszins stand. Toch is het leven ontreedderd: op de kleine keuterboerderijtjes is er geen behoorlijk bestaan meer te verdienen. De graanprijzen zijn teruggevallen op een derde van wat ze waren in het midden van de eeuw. Veel akkerland wordt dan ook tot weiland omgevormd en meteen zijn er weer minder werkkrachten nodig. In 1896 vinden nog 1.200.000 personen hun inkomen in de landbouw, in 1910 is dit cijfer teruggeval- len op minder dan 800.000. Bovendien betekenen de 'sociale' wetten die rond de eeuwwisseling gestemd zijn, alleen voor de industriearbeiders een reële verbetering. Voor wie van het land leeft, blijven dezelfde harde levensomstandigheden van vroe- ger onverminderd gelden. Kantklossen biedt in veel gezinnen een (al te bescheiden) bijverdienste. Velen trekken dan ook weg, naar de industriesteden van het zuiden en van Noord-Frankrijk, naar Canada of de Verenigde Staten. Enkele uitzonderingen, zoals Lichterveldenaar Jules Van Lancker, zien verder en gaan in Congo hun geluk beproeven². Nooit waren de emigratiecijfers zo hoog als in de jaren rond de eeuw- wisseling. Uit Lichtervelde alleen al zijn er in de periode 1900-1914 circa 300 inwo- ners tijdelijk of voor goed naar Amerika of Canada verhuisd. En uit heel Vlaanderen trekken jaarlijks meer dan 50 000 seizoenarbeiders naar Frankrijk.

De Vlaamse dorpskerken zijn iedere zondag gevuld en pastoors en kapelaans heb- ben evenveel macht en aanzien als kasteelheren en burgemeesters. In het bisdom Brugge houdt in 1900 meer dan 99 % van de volwassen bevolking zich trouw aan de paasplicht van biecht en communie. Het aantal religieuzen in België is verviervou-

¹ VAN ISACKER, K. s.J.: Mijn land in de kering 1830 - 1980, De Nederlandsche Boekhandel, Antwerpen, 1978, p. 228-9.

² Jules Van Lancker (°Dentergem 1883 - †Brussel 1954) vertrok in 1910 vanuit Lichtervelde naar Congo en zette in de Neder-Congo een klein koloniaal imperium op met uitgestrekte plantages en werkplaatsen en duizenden werknemers. Aan de figuur en de verwezenlijkingen van Van Lancker is verder in dit jaarboek een apart artikel gewijd.

digd tegenover het midden van de eeuw. Ontkerkelijking komt alleen voor bij wie, zoals pendelaars en seizoenarbeiders, aan de greep van de clerus ontsnapt.

3 Lichtervelde aan het begin van de nieuwe eeuw

In het Lichtervelde van 1900 zijn er 6.511 inwoners. Het leven gaat er de kalme gang van de seizoenen. De gesprekken worden beheerst door de plaatselijke politiek, de kerk en wat daar rond draait, het werk bij de boeren, de naar Amerika of Frankrijk wegtrekkende emigranten en de bekommernissen van elke dag.

4 Zwart contra Rood

Het plaatselijke politieke leven wordt gedomineerd door de tegenstelling Zwaan - Burgersgilde, of in kleuren uitgedrukt: Zwart contra Rood. In de gemeenteraad zetelen de notabelen van het dorp: twee brouwers, twee dokters, een paar handelaars, een paar ambachtslui en enkele 'gezetten' boeren: traditioneler kan het bijna niet. Burgemeester is Pieter Tempelaere, van Burgersgildesignatuur. In 1900 moet hij echter vanuit een minderheidspositie besturen: zijn partij heeft slechts drie van de elf zetels. Na zijn overlijden in 1901 gaat de burgemeesterssijp naar dokter Ferdinand Vermeersch, van De Zwaan³. Met de verkiezingen van oktober 1899 was er een nieuwe meerderheid in de gemeenteraad gekomen. De groep De Zwaan had alle vijf de te veroveren zetels in de wacht gesleept en hiermee een comfortabele meerderheid van acht tegen drie verworven. Doordat de mandaten van schepenen Vermeersch-Dochy en burgemeester Tempelaere nog liepen tot 1904 had deze nieuwe verkiezingsuitslag tot gevolg dat de meerderheid in het schepencollege niet meer dezelfde was als de meerderheid in de gemeenteraad. Met alle gevolgen van dien. De periode 1900-1901 wordt gekenmerkt door veel conflicten tussen college en raad.

Een aantal punten zijn herhaaldelijk oorzaak van twist. Zo bijvoorbeeld:

1. Het toewijzen van het drukwerk van de gemeente. Toen De Burgersgilde aan het bewind was, weigerde ze zaken te doen met de plaatselijke drukker Blouw-Bogaerts en liet ze drukken bij een zekere Dufrane in Frameries (Henegouwen). Het toewijzen van het drukwerk is een bevoegdheid van het college waar de Burgersgilde wel de meerderheid heeft. Dit geeft aanleiding tot verschillende interpellaties in de gemeenteraad.
2. De relatie met het armbestuur waar wel een pro-Burgersgilde meerderheid is. Veel punten worden verworpen door de gemeenteraad. Vooral de begroting en benoemingen van nieuwe raadsleden bij het armbestuur liggen moeilijk. Er is ook een conflict omtrent uit te voeren werken aan het Godshuis.
3. Er wordt beslist om de benoemingen voor het brandweerkorps voortaan te laten afhangen van de raad i.p.v. het college 'omdat er teveel partijdigheid in het korps geslopen is'. Op 4 april wordt Louis Degreef benoemd als nieuwe commandant. Deze doet aanvraag om een vrijwillig pompierskorps te mogen in-

³ Personalia over al deze figuren zijn te vinden in HAEGHEBAERT, Luc: Gemeenteraadsliden in Lichtervelde 1830 - 1914 in Tweede Jaarboek van de Heemkundige Kring Karel Van de Poele, Lichtervelde, 1986, p. 45 e.v.

richten. Op 23 november wordt de indienstneming van 44 mannen goedgekeurd naast een jaarlijkse subsidie van 500 frank.

Kerk en marktplein omstreeks 1910.

Toch is er ook unanimiteit over bepaalde belangrijke kwesties. Een belangrijk punt in 1900, waar de raad dan wel unaniem over is, zijn de pogingen om een kalsijde te krijgen van Lichtervelde-Kruiskalsijde naar Kortemark langs het Zwarte Gat. Er zijn al verschillende jaren pogingen om deze weg er door te krijgen. Torhout werkt echter helemaal niet mee omdat het geen baten ziet in deze weg die niet door het centrum maar enkel door een afgelegen wijk van de stad zal lopen.

5 Priesters, kloosterzusters en missionarissen

Het kerkelijk leven wordt beheerst door Pastoor Pieter Desmet en zijn drie onderpastors, Karel Ryckewaert, Henri Lammerand en Achiël Six⁴. Nagenoeg de hele bevolking is katholiek en gaat naar de kerk. Het volksgeloof met kapelletjes, bedevaarten, novenen en schutsheiligen tegen alle mogelijke rampen of ziekten zit diep in de mensen geworteld.

De kloosterzusters zijn niet meer weg te denken uit Lichtervelde: de zusters Paulinen maken al sedert 1805 deel uit van de dorpsgemeenschap. In 1900 zijn ze met vijftientig. Moeder-overste is zuster Pauline (in de wereld Melanie Poodts). Niet alleen het onderwijs in de meisjesschool nemen zij voor hun rekening, ook de zorg voor wezen en bejaarden is het werk van de zusters. Waar nu het OCMW-rusthuis en de bejaardenflatjes in een rustgevende groene omgeving staan, stonden in 1900 het Wee-

⁴ Voor meer gegevens over dit viertal verwijzen we naar VANWALLEGHEM, Anne: Het woord Gods preekten zij ... in Tweede Jaarboek van de Heemkundige Kring Karel Van de Poele, Lichtervelde, 1986, p 5 e.v.

zengesticht Roelens en het *Rustoord St Jozef* met bijhorende boerderij. De landerijen van toen behoren nu tot de dorpskom en heten onder andere Marktstraat, Burgemeester Callewaertlaan, Zandstraat, Rozenlaan, Dr. Roelenslaan en Sportlaan. In 1900 wordt ook een aanvang gemaakt met de bouw van het Rosaliagesticht, waar in 1902 de eerste kostgangers hun intrek zullen nemen.

In het collectief geheugen van Lichtervelde hebben de missionarissen ook hun plaats. In de periode voor de wereldoorlog zijn er een achttal en ze zitten in onbereikbaar verre oorden: de Scheutisten Alfons en Edmond Vereenoghe in Zuid-West Mongolië, Cyriel Depuydt in Oost-Mongolië, Achiel Demunster in Kasai, de zusters Maria Debaille en Melanie Denolf in Noord-Amerika, Clemence Masselis in Ceylon en Suzanna Mattan in China⁵.

6 Onderwijs en scholing

Dat de scholingsgraad van de gemiddelde Lichterveldenaar bij het begin van de nieuwe eeuw niet al te hoog is, zal voor iedereen duidelijk zijn. En toch: naast de vier priesters zijn er de twee eerder genoemde dokters, apotheker Henri Vandeputte, veearts Pol Desmet, notaris De Saegher en landbouwingenieur Jules Storme die een universitair diploma behaald hebben. Maar van de grote meerderheid van de bevolking hebben alleen de onderwijzers (en enkele uitzonderingen die de hogere humaniora doorlopen hebben) een diploma op zak.

In 1909 zijn er vijf scholen waar de Lichterveldse jeugd lager onderwijs krijgt: de gemeentelijke jongensschool (nog op de huidige locatie), de vrije jongensschool Sint-Aloysius, de aangenomen jongensschool Sint-Jan-Berchmans in de Statiestraat, de aangenomen meisjesschool waar de Eerwaarde Zusters met vaste hand over 282 leerlingen regeren en de Veldschool waar ook een drietal zusters gedetacheerd zijn om de Veldknappers de eerste beginselen van kennis en wijsheid bij te brengen. De relatie met de Berchmansschool was bij het begin van de eeuw een heikel punt in de gemeenteraad. Het is een algemeen bekend feit dat al de onderwijzers van deze school aanhangers zijn van de groep De Zwaan. Na veel tegenkantingen slaagt de nieuwe meerderheid er in de aanneming van deze vrije jongensschool te bekomen voor 10 jaar. Het aantal (kosteloze) leerlingen belooft in 1900: 12 in de gemeenteschool, 92 in de Berchmansschool, 126 in de meisjesschool en 135 in de bewaarschool.

Naast het schoolse onderwijs zijn er natuurlijk ook nog de katholiek gestempelde ontspanningsmogelijkheden voor de jongeren. De jongelingencongregatie heeft onderdak in de splinternieuwe Margarethazaal, de meisjescongregatie beschikt over een zaal boven de klaslokalen van de meisjesschool.

7 Van spoor-, steen- en aardewegen

Qua verbindingen met de buitenwereld is Lichtervelde niet zo slecht bedeed. Sedert de aanleg van de zgn. *Droogenbroodroute* van Brugge naar Kortrijk in 1847 en de

⁵ ALLOSSERY, P., J.C.D.: *Onze West-Vlaamsche Zendingen*, dln. I & II, Verbeke-Loys, Brugge, 1925, passim.

aansluitingen westwaarts naar Veurne en Duinkerke in 1858 en oostwaarts naar Gent in 1880, kun je vanuit Lichtervelde alle stations van het hele land bereiken. Brugge ligt op een goed half uur sporen van Lichtervelde; Kortrijk en Veurne zijn op een uurtje te bereiken. Stilaan neemt het spoor ook het goederentransport op zich. In 1910 wordt een goederenloods bij het station gevoegd. Voor de drie zelfstandige voerlieden die met paard en wagen een regelmatige dienst verzekeren op Torhout, Oostende en Roeselare, betekent dit natuurlijk het begin van het einde⁶.

In 1906 kost een spoorkaartje Lichtervelde - Brugge 'gaan en keren' 1,40 Fr in derde klasse. (Ter vergelijking: in die tijd verdient een boerenknecht ca. 1,50 Fr per dag).

In tegenstelling tot de spoorweginfrastructuur is het wegennet echter nog achttiende-eeuws: de grote steenwegen, nog onder Maria-Theresia aangelegd, volstaan nog altijd voor het verkeer. De weg Torhout-Roeselare passeert op een boog-scheut van het dorp en is via de dorpskom verbonden met de andere hoofdweg Brugge-Kortrijk. Slechts de hoofdwegen zijn voorzien van een smalle strook kas-seien in het midden van de rijweg, de overige wegen zijn grint- of aardewegen en berekend op het verkeer dat er langs moet: boerenkarren en *kortewagens*, een enkele sjees, en voetgangers naar de zondagse kerkdienst. Wanneer de eerste Lichterveldenaar zich een automobiel aanschaft, valt niet te achterhalen, maar wanneer het Belgisch leger in augustus 1914 automobielen, benzine en wegenkaarten opeist, zijn er in Lichtervelde slechts een vijftal auto's voorhanden.

Station rond de eeuwwisseling.

⁶ Ook op Brugge was er een regelmatige bodedienst: voerman Deckmyn had er zijn vaste pleisterplaats in café De Meiboom aan de Dweersstraat. De terugreis naar Lichtervelde was elke zaterdagmiddag om 12 uur.

Kasseileggers aan het werk in de Statiestraat, foto genomen ter hoogte van het klooster.

8 Landbouw en werkgelegenheid

Lichtervelde is in 1900 essentieel een landbouwdorp. Van huisnijverheid als spinnen en weven is reeds 30-40 jaar geen sprake meer. Alleen wat kantklossen moet helpen de eindjes aan elkaar te knopen. Echte industrie is er nog niet.

Ook bij de enkele handelaren die op het dorp gevestigd zijn, heeft de koopwaar alles met landbouw te maken. Kunstmest, Perugano en Thomasslakken zijn bij meerdere handelaren zoals Jules Storme of Polidor Delafontaine te koop. Dezelfde personen zijn tevens opkopers van gedroogde cichorei die zij aan de branderijen doorverkopen. Volgens het gemeentebestuur dat in 1902 probeert een tramlijn naar Lichtervelde te krijgen, zijn er niet minder dan 30 fabrieken van cichorei op de gemeente. En er zijn reeds twee olieslagerijen annex maalderijen die met stoom aangedreven worden. Bij Eduard

Devos in de Statiestraat (de huidige site Vancoillie) staat de oude windmolen weliswaar nog recht, maar de drijfkracht wordt al sedert 1886 door een stoommachine geleverd. En wanneer in 1900 de schorsmolen van Delbeke nabij de wijk *Den Artois* uitbrandt, wordt hij niet meer heropgebouwd maar vervangen door een stoominstallatie. De oude staakmolens beleven dan ook hun laatste jaren. De Torhoutstraatmolen, de Beverenstraatmolen en het snuifmolentje langs de Gitswegel zijn reeds aan het einde van de negentiende eeuw verdwenen. De Groenendaalmolen

...en den boer, hij ploegde voort...

wordt in 1900 gesloopt. In 1905 verdwijnt de Conynholmolen (waarvan reeds sprake in 1568) en tijdens de Eerste Wereldoorlog 'sneuvelen' de molens aan De Pelikaan en op Het Hoge. Alleen bij Victor Denys in de Statiestraat en bij de kinders Vervaeke aan de Turfhouwe blijven de wieken nog enkele jaren draaien.

De molen op Het Hoge beleeft zijn laatste jaren.

Jaarlijks is er voor de boeren een hoornveeprijskamp tijdens de Margarethakermis en vanaf 1905 ook een *Jaarlyksche Peerdenfeest en Prijskamp*. De paardenhandel floreert opnieuw. Ieder jaar worden er na de markt een twintigtal wagons paarden verstuurd, veelal richting Duitsland. Ironie van het noodlot: enkele jaren later zal het Duitse leger veel van de PK die in Vlaanderen gekocht werd, inzetten bij de veldtocht door België.

Wie niet in de landbouw werkt, verdient zijn boterham als knecht bij de plaatselijke brouwers, handelaars of ambachtslieden. Eén bedrijfje is er dat technologisch zijn tijd vooruit is. Bij Cyriel Debaillie, aan het station, worden nieuwsoortige materialen als gummi en aluminium tot duivenringen, bestekken of telegramkokers verwerkt, volgens technische procédés die voor die tijd als modern moeten gegolden hebben. Ook Felix Callewaert, afkomstig van Zwevezele, opereert op een kleine niche-markt: hij bouwt accordeons die als de beste op de markt gelden: zijn diatonische trekzak wordt in die jaren een geliefd volksinstrument. En bij August Mattan kan de Lichterveldenaar zich een naaimachine of zelfs een brandkast (beide ingevoerd) en een regenscherm (eigen fabrikaat) aanschaffen.

Voor het overige kan men in Lichtervelde bijna alles vinden waar in het dagelijkse leven nood aan bestaat. Koloniale waren kan de Lichterveldenaar kopen in het filiaal van de Gebrs. Delhaize & Cie, gevestigd in de Statiestraat, 163. Wie wil bouwen, kan terecht bij een van de 3 steenbakkers. De timmerlieden en wagenwakers ver-

werken het plaatselijke hout, geveild op een van de jaarlijkse houtventdities. Alle beroepen zijn op het dorp vertegenwoordigd: smeden, mandenmakers, veekooplieden, huurhouders, kuipers, meubelmakers enz. Er zijn zelfs mutsenmaaksters, plafonneerders, stovenmakers, barbiers, koperslagers en laarzenmakers⁷. Het eigen dorp is in die jaren de hele wereld.

Een staalkaart van het Lichterveldse bedrijfsleven, kort na de eeuwwisseling.

⁷ Zie: *Almanak en Wegwijzer voor 1906 - Stad Brugge, Provincie West-Vlaanderen*, M. Herreboudt, Brugge, 1906, p 317 e.v.

Is er geen nijverheid die voor tewerkstelling zorgt, dan heeft men er ook de nadeln niet van: toestanden zoals ze door priester Daens aangeklaagd werden, zijn onbestaande in Lichtervelde. Seizoenarbeid daarentegen is een wijdverbreid verschijnsel. Rond de eeuwwisseling zijn de Westvlaamse seizoenarbeiders in Frankrijk zo talrijk dat het bisdom een zielzorger voor hen aanstelt: *pasterke* Denys krijgt een parochie toegewezen van 14.000 Westvlamingen verspreid over 8 franse departementen. In 1898 gaan er 592 Lichterveldenaren als seizoenarbeider naar Frankrijk, waar ze op enkele maanden genoeg moeten verdienen om het jaar rond de eindjes aan elkaar te knopen⁸. Asten en steenbakkerijen zijn het werkterrein van velen. Bieten- en korenvelden waar in mei en juni 'gezet' en 'gebraakt', in augustus 'gepikt' en in oktober 'uitgedaan' wordt, vormen in de weidse landschappen van de Somme, de Pas de Calais of de Aisne het decor voor het arbeidsleven van talloze Lichterveldenaars.

Voorgevel van het huis Mattan, 'Fabriek van Regen- en Zonneschermen' in de Statiestraat.

9 Het leven van elke dag

Al bij al is het leven niet slecht op het dorp. De lonen zijn laag, de werkdagen lang, en de sociale voorzieningen zijn nog niet wat ze op het einde van de eeuw zullen zijn, maar solidariteit is geen ijdel woord. Er zijn tal van bonden en verenigingen, allemaal gebaseerd op het solidariteitsprincipe: een kleine bijdrage van iedereen kan de nood van één enkeling helpen lenigen. Er zijn veebonden, paardenverzekering en samenwerkende melkerijen, twee brandverzekeringen, een pensioenkas en een ziekenfonds, en de lijst is niet volledig.

Verder kent iedereen iedereen en is er altijd gespreksstof en tijd voor een babbel. Velen hebben een bijverdienste of zijn kortwoonder: achter en rond het huis een *lochtink* met enkele roeden aardappelen en rogge, een paar geiten en wat konijnen. Tal van wijk- en herbergkermis, met volksvermaak als baarloop, topping of pintjedenk breken de dagelijkse sleur.

⁸ Rond de eeuwwisseling bedraagt het loon van een landarbeider in eigen streek ongeveer één frank per dag plus de kost. Wie zich in Frankrijk per dag laat betalen kan gemakkelijk het dubbele verdienen. Maar de meeste Vlamingen werken 'in entreprise' en laten zich betalen per hectare 'gezette' of gerooide bieten of per hectare gepikte graanoogst, wat nog meer opbrengt. Zetten en rooien van bieten wordt betaald tegen 50 tot 55 Fr. per hectare, hetgeen de arbeider per dag 5 tot 8 Fr. oplevert. Een hectare koren pikken wordt betaald aan 25 tot 65 Fr., naargelang de seizoenen, hetgeen overeenkomt met een loon van 10 of 15 Fr. per dag (DE PILLE-CIJN, Filip.: *Pastor Denys*, Davidsfonds Leuven, 1927).

Het sociale leven is compleet verzuild. Zwaan en Burgersgilde hebben elk hun eigen aanhang en achterban. Er zijn twee wekelijkse advertentie- en informatiebladen. *De Veldbloem*, gedrukt door Jacob Blouw is duidelijk van Zwaanstrekking en de *Gazette van Lichtervelde*, opgericht door Jules Storme, is het orgaan van de Katholieke Kring. Herbergen en verenigingen staan slechts voor mensen van één bepaalde strekking open. Wie van de andere kant is, is minder welkom. Jaarlijks geeft iedere partij een concert met muziek- en toneelopvoering. Er zijn twee duivenmaatschappijen (hoe kan het ook anders in Lichtervelde) en plaatsnamen als Arras, Le Touquet of zelfs Bordeaux klinken niet onbekend in de oren.

Vinkenzettingsen zijn er natuurlijk ook, en hanenkampen. Er is zelfs een veloclub, *Den Arend* genaamd, die af en toe een *Groot Wielrijdersfeest* organiseert. De sportieve prestaties van Henri Vanlerberghe die in 1909 kampioen der beginnelingen wordt, zijn gespreksstof voor alle Lichterveldenaren.

Jaarlijks hoogtepunt van het dorpsleven is de Margarethakermis. De grote omme-gang groepeerde de Lichterveldenaren in een biddende processie en voor de bedevaarders is er de kleine ommegang met 3 biddend afgelegde rondgangen rond de kerk. En dan is er de kermis met alle ingrediënten die er bij horen: foorkramen, gaaischietsing, kermisvluchten voor de duivenmelkers, hoornveeprijskamp voor de boeren, herbergbezoek en wat al niet. Herbergen zijn er trouwens ook genoeg: in het centrum van de gemeente staan een twintigtal cafés, waaronder een heus hotel⁹.

Voor de rest gebeurt er niet veel. Af en toe is er een houtvenditie ingericht door zaakwaarnemer Demunster of een openbare verkoping waar notaris Desaegher de 'liefhebbers' tot een bod uitnodigt.

Zo gaat, in de eerste jaren van de nieuwe eeuw, het leven rustig zijn gang in Lichtervelde.

⁹ Met het centrum wordt bedoeld: het Marktplaatsje, de in 1920 verdwenen huizen voor de kerk, de Hoogstraat en de Pastoriestraat. Het hotel heette Sinte Margriete en was gevestigd in een van de kleine huisjes die na de eerste wereldoorlog plaats ruimen voor het monument ter nagedachtenis van de Lichterveldse gesneuvelden.